

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2022. október

Hírek, események

HÚSZMILLIÓ EURÓS FINANSZÍROZÁSI SZERZŐDÉST ÍRT ALÁ A MOGYE, EGYEDÜLÁLLÓ TUDOMÁNYOS ÉS TECHNOLÓGIAI PARKOT LÉTESÍTENEK – *Húszmillió eurós finanszírozási szerződést írt alá a Marosvásárhelyi „George Emil Palade” Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány és Technológiai Egyetem (MOGYE) az Európai Beruházási Bankkal. Novum Forum néven tudományos és technológiai parkot létesítenek* – jelentette be **Leonard Azamfirei**, az egyetem rektora. A Novum Forum tudományos és technológiai park egyedülálló lesz az országban; a projekt többek közt egy egyetemi kórház építését is magában foglalja, amelyet a MOGYE fog adminisztrálni. *A kórház a diákok, mesterképzősök és doktoranduszok gyakorlati ismereteinek elmélyítését is szolgálja majd, és fontos központja lesz az interdiszciplináris kutatásnak* – írja a rektor <https://kronikaonline.ro/>

AZ ERDÉLYI TUDOMÁNYOSSÁG FELLEGVÁRA – A KOLOZSVÁRI FERENC JÓZSEF TUDOMÁNYEGYETEM ALAPÍTÁSÁNAK 150. ÉVFORDULÓJÁRA – Kolozsvárott, az Erdélyi Múzeum-Egyesület gondozásában jelent meg **Gaal György** kötete – A 150 éve alapított kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem 73 tanévre és négy nagyobb korszakra terjedő történetének a rövid összefoglalása ez a kötet. Az egyetem tette Kolozsvárt véglegesen tudományos központtá. Neve bekerült a nemzetközi oktatási körforgásba. A kötet tartalmazza az egyetem valamennyi tanárának, tisztségviselőjének és tiszteletbeli doktorának a névsorát, az egyetem történetét meghatározó törvények tárát, valamint Erdély 1557–1945 közötti felsőoktatási kronológiáját. A kiadványt portrék és dokumentumképek illusztrálják <https://eme.ro/>

ÚJ VEZETŐSÉGE VAN AZ AMERIKAI MAGYAR AKADÉMIKUSOK TÁRSASÁGÁNAK – A két társelnök: **Maliga Pál** növénygenetikus, a Rutgers, The State University of New Jersey címzetes professzora, laboratóriumigazgatója és **Nagy Éva** virológus, a Guelph-i Egyetem professzora, az MTA külső tagjai ... <https://ahaa-amat.org/>

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁST ÍRT ALÁ AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET ÉS A BUDAPESTI MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM – Együttműködési megállapodást írt alá az Erdélyi Múzeum-Egyesület a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel. Az ünnepélyes aláírásra, mellyel egy korábbi, 18 évvel ezelőtt kötött megállapodást újítottak fel, 2022. szeptember 6-án került sor a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen. A megállapodás alapján a két intézmény az alábbi területeken működik együtt: tudományos, kutatói cserelátogatás, közös konferenciák, műhelybeszélgetések szervezése, közös kutatás-fejlesztési projektek indítása, közös kutatási eredmények megosztása, intézményi publikációk cseréje, könyvtárközi együttműködés. Az EME részéről **Bitay Enikő** elnök, a BME részéről **Czigány Tibor** rektor írta alá a megállapodást <https://www.eme.ro/>

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁST KÖTÖTT A II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA ÉS A KIJEVI JOGI EGYETEM – A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolára látogatott a Kijevi Jogi Egyetem rektora, **Bosickij Jurij** és delegációja. A látogatás célja a két intézmény közötti kapcsolatok fejlesztése, melynek keretében tudományos, oktatási és kulturális együttműködésről szóló megállapodást írtak alá. A dokumentumokat **Csernicskó István**, a Rákóczi-főiskola rektora, **Orosz Ildikó** elnök és **Bosickij Jurij** rektor írták alá <https://kmf.uz.ua/>

A SPRINGER KIADÓNÁL JELENT MEG a *Ciomadul (Csomád), The Youngest Volcano in the Carpathians* című kötet. Szerkesztette **Karátson Dávid, Daniel Veres, Ralf Gertisser, Magyari Enikő Katalin, Jánosi Csaba, Ulrich Hambach** – A kötet bemutatja a Kárpátokban található Csomád vulkánal kapcsolatos aktuális kutatási eredményeket. Korszerű leírást ad a régió geológiájáról, tájtörténetéről, történelméről és régészetéről, átfedő témákat és kölcsönösen hasznos új módszertanokat tartalmaz egy nemzetközi szerzői csoporttól <https://link.springer.com/>

KÖZOKTATÁSI KÖRTÉRKÉP – **TÁTRAI PATRIK, FERENC VIKTÓRIA, RÁKÓCZI KRISZTIÁN, MÁRTON JÁNOS** – Gondolat Kiadó, Megjelenés: 2022. augusztus 31. – Jelen kiadvány a négy legnagyobb lélekszámú külhoni (romániai, szlovákiai, szerbiai és ukrainai) magyar közösség anyanyelvi oktatásának helyzetét mutatja be az oda járó diákok létszámadatain, illetve azok 2010-es években bekövetkezett változásán keresztül. A kötet újdonsága, hogy egyrészt térképen ábrázolja az egységes, a közoktatás minden szintjére kiterjedő, összehasonlítható adatokat, másrészt ismerteti az adatokból kirajzolódó folyamatokat - különös tekintettel a kérdés demográfiai és általános társadalmi hátterére. A kiadvány műfaja atlaszként határozható meg, mivel a munka leghangsúlyosabb része az a 90 térkép, amely a magyar óvodás gyerekek és iskolai tanulók létszámára, beiskolázási arányára vonatkozó információkat települési és regionális szinten ábrázolja. A térképeket kiegészítik, értelmezésüket segítik, a folyamatokat magyarázzák a szöveges részek, továbbá a mellékletben elérhetők a részletes adatok táblázatos formában. Az atlasz lehetővé teszi a Kárpát-medencei oktatási, demográfiai, illetve általánosan a társadalomtudományi kutatások hatékonyabb megalapozását, valamint segíti a magyar kisebbségi oktatásban tevékenykedők, illetve a szakpolitikusok munkáját. Emellett természetesen ajánljuk az atlaszt minden érdeklődőnek, aki a térképeket böngészve szeretne elmélyedni a témában <https://www.lira.hu/>

150 ÉV: A TUDÁS SPEKTRUMA – A kolozsvári magyar felsőoktatás 150 éves évfordulóját ünnepli idén a Babeş–Bolyai Tudományegyetem, az egyetemalapítás tavalyi, 440. éves évfordulója után. A múlt emlékezésre, de, legfőképpen, jövőbemutatásra kötelez. Az elődök kiválósága előtt tisztelegve egy előadássorozatot indítottak, amelynek keretében oktatóik tárják a nagyközönség elé izgalmas kutatási témáikat a fizikától az antropológiáig. Az első előadó, **Néda Zoltán** fizikus professzor rendszeresen tart a széles közönségnek izgalmas tudománypopularizáló előadásokat. Előadása keretében egy olyan témáról fog beszélni, amely távolról sem csak a fizika iránt érdeklődőket célozza meg: társadalmi egyenlőtlenségek elméleti fizikai megközelítésben – A bor története és kulturális vonatkozásai sokat elárulnak egy régióról. **Szabó Árpád Töhötöm** a királyleányka szőlőfajtából kiindulva egy erdélyi térség történetéről szolgál érdekes részletekkel – Bár egy járványidőszak válságidőszak, mindig vannak nyertesei is. **Szász Levente** előadásában a koronavírus-járvány kapcsán beállt új gazdasági és társadalmi helyzet egyik nyerteséről, az online kereskedelemről beszél – A daganatos betegség egy testi betegség, amelynek vannak lelki velejárói. A beteg ember maga pedig egy összetett valóság. **Dégi László Csaba** egyetemünk oktatója és ombudsmanja, előadásában a pszichoneurológiára mint fiatal tudományágra irányítja a figyelmet, amely a daganatos megbetegedés testi és lelki vonatkozásait egyaránt szem előtt tartja <https://news.ubbcluj.ro/>

🌀 **KÜLHONI MAGYAR FIATALT IS DÍJAZTAK AZ EU FIATAL TUDÓSOK VERSENYÉN** – *Két különdíjat hozott el a magyar delegáció a 33. EU Fiatal Tudósok Versenyéről, amit szeptember 13-18. között a hollandiai Leidenben rendeztek meg* - közölte a Magyar Innovációs Szövetség [...] Az egyik különdíjat, a tudományt és a társadalmat legjobban összekötő Bright Young Minds Award-ot, **Kovács Nóra Anna**, a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium tanulója nyerte el. Projektjével igyekezett megalkotni egy teljesen új viszonyulásmódot a környezetszennyezési károk csökkentésére, melyet Társadalmi Tükör Technológiának (Social Mirror Technology) nevezett el. Első prototípusával, Rusty-val, azt szeretné elérni, hogy képfelismerésre és feldolgozásra optimalizált kisméretű robotok segítségével detektálják és monitorozzák az eldobott hulladékokat. A közleményben ismertetik, hogy a több lépcsős európai versenyre a helyi országos megmérettetéseken sikeresen szereplő középiskolás diákok juthatnak ki, az idén 65 000 fiatal közül több lépcsőben választották ki a döntőbe került 35 ország 132 projektjét <https://hirado.hu/>

A VAJDASÁGI MAGYAR AKADÉMIAI TANÁCS TUDOMÁNYOS KONFERENCIÁJA – A Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács tudományos konferenciájára 2022. szeptember 24-én került sor az Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karán [...] A plenáris előadásokon **Szajbély Mihály** egyetemi tanár illetve **Pajíc Mária** rendkívüli egyetemi tanár adtak elő, ezt a *Tudósaink publikációi* című program követte (Kiállítás a konferencia résztvevőinek legfrissebb kiadványaiból a díszterem mögötti aulában). [...] A konferencián mintegy két tucat kutató előadása után könyvbemutatót (Közoktatási kör(tér)kép.) és kerekasztal beszélgetést tartottak ... <https://vmat.rs/>

A TUDÓS DOLGA – A KUTATÓNAK ÉRTÉKRENDET ÉS VILÁGKÉPET IS KI KELL ALAKÍTANIA – HANGZOTT EL A 12. TUDÓSTALÁLKOZÓN – Mintegy 40 vajdasági és magyarországi előadóval zajlott a szabadkai Tanítóképző Kar épületében a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács egésznapos idejű konferenciája, a 12. Tudóstalálkozó. A résztvevők a humán-, a műszaki, a társadalom- és a természettudományok egyes kérdésköréit járták körül. A rendezvény társszervezője a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar. A köszöntőkben **Morvai Tünde**, a Magyar Tudományos Akadémia Határon Túli Magyarok Titkárságának osztályvezetője hangsúlyozta, hogy több mint tíz éve járnak ezekre a konferenciákra és igyekeznek bemutatni az akadémia határon túli kutatóknak és egyetemi oktatóknak szóló programjait, pályázatait, ösztöndíjait. A Magyar Tudományos Akadémiának az összes határon túli régióban van akadémiai képviselője, a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács a Magyar Tudományos Akadémia vajdasági szervezete. Az MTA szerbiai köztestülete több mint 200 tagot számlál. A VMAT testvérszervezete a Szegedi Akadémiai Bizottság, melynek alelnöke, **Hohmann Judit** akadémikus asszony is jelen volt. Elmondta, hogy ez nagyon fontos rendezvény, melyet a SZAB is a magáénak érez, hiszen a délvidéki régió tudományát kívánja összefogni. **Ivanović Josip** dékán is üdvözölte a konferenciát a neoreneszánsz stílusú épületben és a későbbiekben egy körséta keretében be is mutatta a frissen felújított épület termeit ... <https://szmsz.press/>

NÉGY KONTINENS RŐL ÉRKEZTEK TUDÓSOK SZABADKÁRA – Huszadik alkalommal zajlott Szabadkán a SISY (Symposium on Intelligent Systems and Informatics) elnevezésű intelligens mérnöki rendszerek témájában megrendezendő konferencia a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola és az Óbudai Egyetem szervezésében. A tudományos tanácskozás-sorozat ünnepélyes megnyitóját megelőzően **Igor Fürstner**, a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola igazgatója a sajtónak nyilatkozva kiemelte, hogy a konferenciának minden alkalommal Szabadka a házigazdája, annak ellenére, azt két – egy szabadkai és egy magyarországi – intézmény szervezi ... <https://szmsz.press/>

NOVÁK KATALIN KINT ÉLŐ MAGYAR TUDÓSOKKAL TÁRGYALT AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN – A tanácskozáson szóba került a tehetséggondozás is – A magyar szakemberek megtartásáról és Magyarország diaszpórapcsolatairól is tárgyalt Egyesült Államokbeli látogatásának 5. napján Novák Katalin köztársasági elnök Los Angelesben szombat, amikor az Egyesült Államok nyugati partján kutató magyar tudósokkal és a Szilícium-völgyben dolgozó magyar szakemberekkel találkozott. **Czaun Miklós**, a Nyugati Parti Magyar Tudósklub

alapító-elnöke elmondta, hogy a tanácskozáson szóba került a tehetséggondozás és az ezt érintő együttműködés. A vegyész mérnök beszámolt arról, hogy a szervezet által gondozott egyetemi ösztöndíjprogram idén már a harmadik turnust bonyolítja. Ennek keretében fiatal magyar orvosok kapnak lehetőséget arra, hogy a Dél-Kaliforniai Egyetemen szerezzenek tapasztalatot, amely tapasztalatot azután hazaviszik, hogy Magyarországon hasznosulhasson. **Czaun Miklós** hozzátette, az, hogy érzik az odafigyelést Magyarország felől, erősíti hazájukhoz fűződő kapcsolatokat <https://www.erdon.ro/>

Várható események, felhívások

TERMINI WORKSHOP – Esemény időpontja: 2022. október 06., 10:00 – A tervezett műhelykonferencia a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat (<http://termini.nytud.hu>) tanácskozása egy akadémiai keretben induló, 4-5 évesre tervezett program kutatómódszertani, korpuszépítési kérdéseit kívánja megalapozni, összehangolni. A program célja: a magyar nyelv digitális jelenlétének megerősítése, az oktatás szaknyelvének Kárpát-medencei egységesítése egy mindenki által hozzáférhető 8 nyelvű elektronikus oktatásterminológiai adatbázis létrehozásával, melyben a Magyarországgal szomszédos országokban élő magyar nemzetrészek nyelvváltozata is megjelenik. Valamennyi külső régióra kiterjedő nyelvészeti kutatóhálózat közös lexikográfiai adattárával, a Termini magyar–magyar szótár és adatbázissal részben megalapozta ezt a munkát. A program célja ezt a lexikológiai, terminológiai kutatást folytatni, kibővítve, más módszertant alkalmazva az oktatási szakszókincs, terminológia összegyűjtésére. A legelső és legfontosabb feladat a magyar nyelvű oktatási terminológia rendszerezése, azonosítása alak- és jelentésbeli szempontból, harmonizálása és nyilvános közzététele. A tanácskozás a tervezett többnyelvű oktatásterminológiai adatbázis építésnek módszertani, terminológiai kérdéseit szeretné tisztázni előadások, műhelybeszélgetések formájában <https://kab.ro/>

KISS ANDRÁS 100 – EMLÉKKONFERENCIA – Születésének 100. évfordulója alkalmából az Erdélyi Múzeum-Egyesület és a Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Levéltára tudományos konferencia keretében emlékezik meg **Kiss András** (1922–2013) romániai magyar levéltáros, történész és jogtörténész személyiségéről és munkásságáról, aki három és fél évtizeden keresztül a Kolozsvári Állami Levéltárnak, majd az Erdélyi Múzeum-Egyesület újraindulását követő két évtizedének volt meghatározó alakja. A rendezvényen előadóként az ünnepelt pályatársai, tanítványai és tisztelői vesznek részt, akik részint az ünnepelt intézményszervező, tudományos és szakmai utánpótlásnevelő tevékenységét mutatják be, részint pedig az általa is folytatott erdélyi és kolozsvári jog-, intézmény-, társadalom-, város- és mentalitástörténeti kutatások területén mutatnak be olyan új eredményeket, melyek az ünnepelt kutatásait folytatják, egészítik és teljesítik ki. A megemlékezésen túl, a konferencia célja, hogy összekapcsolja **Kiss András** munkásságát, teremtett értékeit a mai, esetleg éppen az ő segítségével indult kutatások és kutatói pályák, folyamatban lévő levéltári kutatások eredményeivel, hogy számbavegye egy-egy szűkebb tudományterület ismereteinek jelen állását, azonosítsa az esetleges hiányosságokat, ezek ismeretében pedig megjelölje a további kutatási irányokat <https://www.eme.ro/>

14. NÉPRAJZI TUDOMÁNYTÖRTÉNETI KONFERENCIA [2022.10.06 - 2022.10.08] – Helyszín: Kolozsvár – Szervező: Kriza János Néprajzi Társaság – BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézet – MTA KAB Néprajzi és Antropológiai Szakbizottság – Erdélyi Múzeum-Egyesület – A BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézet, az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Kriza János Néprajzi Társaság és a MTA–KAB Néprajzi és Antropológiai Szakbizottság tizennegyedik alkalommal szervezi meg a Néprajzi tudománytörténeti konferenciát, melyre 2022. október 6–8. között kerül sor Kolozsváron <https://www.eme.ro/>

KUTATÁSSZEMLELETI, -MÓDSZERTANI ÉS -TÖRTÉNETI ÖSSZEFÜGGÉSEK A MAGYAR NÉPRAJZTUDOMÁNYBAN. MAGYAR NYELVŰ, NEMZETKÖZI KONFERENCIA – Esemény időpontja: 2022. október 06., 14:00 – A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Intézete, a Kriza János Néprajzi Társaság, a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Néprajzi és Antropológiai Szakbizottsága, az EME Bölcsészeti, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya 2008. október 18-án tudományos értekezletet szervezett a kolozsvári néprajzoktatás 110. évfordulója alkalmából. A négy intézmény 2009–2021 között ismételt (összesen 13 alkalommal) hirdetett konferenciát a kolozsvári (romániai magyar) néprajzoktatás és -kutatás történetének feltárása és népszerűsítése céljából. Az előadások 10 önálló évkönyvben láttak napvilágot. 2022-ben is meghírdették és Kolozsváron újra megszervezik a konferenciát. Ez alkalommal kiemelten emlékezni szeretnénk a kolozsvári magyar egyetemi oktatás 150 éves történetére. Az előadások egyaránt reflektálnak a 19. századra, a két világháború közötti, az 1989 előtti és utáni korszakra. A korábbi konferenciák elsősorban Erdélyre kívánták terelni a figyelmet. 2022-től kezdve az előadások a teljes magyar nyelvterületről mutatnak be kevésbé ismert kutatói életműveket, kezdeményezéseket, eseményeket. A programban 43 előadás szerepel. Az előadók jelentős magyarországi és erdélyi néprajzi intézményeket képviselnek, valamint jelentős kutatási tapasztalattal rendelkeznek <https://kab.ro/>

ISKOLA- ÉS SZÍNHÁZKULTÚRA ERDÉLYBEN (XVII-XXI. SZÁZAD) – INTERDISZCIPLINÁRIS EGYETEMI MŰHELY – Esemény időpontja: 2022. október 17., 16:00 – A tervezett egyetemi műhely a Babeş-Bolyai Tudományegyetem/BBTE által a kolozsvári magyar nyelvű felsőoktatás 150. évfordulója alkalmából meghírdetett jubileumi programsorozat keretében kerül megrendezésre. A rendezvény megszervezésében a BBTE három kara (Bölcsészettudományi Kar, Színház és Film Kar, Római Katolikus Teológia Kar) és öt intézete (Magyar Irodalomtudományi Intézet, Magyar Néprajz és Antropológia Intézet, Német Nyelvi és Irodalomtudományi Intézet, Magyar Színházi Intézet, Római Katolikus Didaktikai Teológia Intézet) mellett a budapesti Pázmány Péter Katolikus Egyetem/PPKE

Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kara vesz részt. A program keretében min. harminc egyetemi hallgató aktív részvételére számíthatnak. A magyar kultúrtörténet, az erdélyi iskola- és színházkultúra alkotó jellegű és generációkat összekapcsoló tudományos megközelítése mellett kiemelt cél az interdiszciplináris párbeszéd elmélyítése, illetve az interkulturális tudásközvetítés különböző formáinak szakmai számbavétele <https://kab.ro/>

TUDOMÁNYKÖZ - BESZÉLGETÉSEK A TUDOMÁNYRÓL: ÉLTETŐ ÖRÖMÖK, PUSZTÍTÓ SZENVEDÉLYEK – 2022. október 26-án szerdán 18.00 órakor kerül sor a Kolozsvári Akadémiai Bizottság kerekasztal-sorozata, a TudományKöz élettudományi beszélgetésére, amelynek témája: *Éltető örömök, pusztító szenvedélyek*. A beszélgetőtársak **dr. Brassai Attila**, **dr. Frigy Attila** és **dr. Gáspárik Andrea Ildikó**, a marosvásárhelyi orvosegyetem oktatói. A beszélgetés házigazdája és moderátora: **dr. Ábrám Zoltán**. A beszélgetés végigkövethető és a későbbiekben újrhallgatható a **KAB YouTube csatornáján** <https://kab.ro/>

Portré

EZÉRT LETTEM IDEGSEBÉSZ – prof. Dr. Péter Vajkóczy ideg- és agysebész, a Berlin Charité legfiatalabb professzora, az Idegsebészeti Klinika igazgatója. Olyan eseteket operál, amelyekhez más agysebész nem mer hozzányúlni. Alig 40 évesen már a világ egyik legjobb idegsebésze volt, jelenleg is a világ minden tájáról érkeznek hozzá páciensek – „...Itt, Berlinben nyitott ajtók politikája van. Természetesen vannak diákjaink, akik néznek minket. Aztán nagyon sok külföldi vendégünk van, akik megnéznék bizonyos műtéteket. Néha a betegeket is ideküldik, hogy lássák, miként operálunk. Most már nálunk is sok külföldi orvos hospitáns van, diákok is, akik szintén szeretnék megtapasztalni az idegsebészetet, mert például elolvastak egy erről szóló könyvet, és lenyűgözte annak tartalma. Ez nem zavar. Örülök, hogy érdeklődnek az emberek e tudomány iránt. Amikor operálok, természetesen a műtetre és a betegre koncentrálok, észre sem veszem, hogy valaki figyel-e vagy sem. A vendégek itt nálunk sok jó és nehéz műtétet is láthatnak. De ilyen az élet. Semmiképpen sem kell elrejtenuünk amit tudunk, mindent lehet látni, minden nyitva van és mindenki tanulhat tőlünk ...” <https://www.becsinaplo.eu/>